



Crna Gora
Ministarstvo finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Broj: 02-03-5836/1

Podgorica, 09. april 2020. godine

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA
- n/r državne sekretarke, gospođe Dragane Čenić -

Poštovana gospođo Čenić,

Povodom *Predloga plana eliminacije HCFC supstanci koje oštećuju ozonski omotač (Druga faza)*, Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Na tekst Predloga plana i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Uvidom u tekst i dostavljeni Izvještaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa utvrđeno je da za sprovođenje ovog propisa nijesu potrebna finansijska sredstva iz budžeta Crne Gore, već da će se ista obezbijediti kroz apliciranje za finansijska sredstva Multilateralnom fondu za implementaciju Montrealskog protokola.

S poštovanjem,

MINISTAR
Darko Radunović



IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA
PREDLAGAČ
Ministarstvo održivog razvoja i turizma
NAZIV PROPISA
Predlog Plana eliminacije HCFC supstanci koje oštećuju ozonski omotač (Druga faza)
1. Definisane probleme

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Predlog Plana eliminacije HCFC supstanci koje oštećuju ozonski omotač (Druga faza) omogućava Crnoj Gori ubrzano smanjenje potrošnje i eliminiše iz upotrebe preostale količine HCFC supstanci do 2025. godine, odnosno prije roka koji propisuje *Montrealski protokol o supstancama koje oštećuju ozonski omotač*. Na ovaj način, pored ispunjavanja obaveza shodno odredbama Montrealskog protokola, implementacija Plana pomoći će Crnoj Gori i u ispunjavanju obaveza koje proizilaze iz pravne EU tekovine u ovoj oblasti.

Supstance HCFC- hlorofluorougļjovodonici su supstance koje oštećuju ozonski omotač, a koje se kontrolišu shodno obavezama Montrealskog protokola. Pripadaju Aneksu C grupa I Protokola i široko se koriste u nekoliko sektora, između ostalih, rashladnom i klima sektoru, sektoru za ispujavanje i sl. Eliminacijom supstanci koje oštećuju ozonski omotač koje su i snažni gasovi sa efektom staklene bašte, osim zaštite ozonskog omotača, daje se i značajan doprinos u ublažavanju klimatskih promjena.

Kao posljedica nekontrolisane potrošnje ovih supstanci dolazi do oštećenja ozonskog omotača, što uzrokuje povećanu izloženost UV zračenju koje može dovesti do ozbiljnih uticaja na zdravlje ljudi kao i na životnu sredinu. Isto tako, nekontrolisana potrošnja i emisije ovih supstanci koje su i gasovi sa efektom staklene bašte doprinose klimatskim promjenama.

Negativni uticaj na ozonski omotač kao u na klimatske promjene ima opšti uticaj na društvo odnosno utiče na sve subjekte u društvu.

Ukoliko bi se izabrala "status quo" opcija, došlo bi do povećanja potrošnje supstanci koje oštećuju ozonski omotač kao i njihovih emisija kao gasova efektom staklene bašte što bi dovelo do uticaja na ozonski omotač i klimatske uslove u cjelini.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navedi usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Predloženim Planom Crna Gora će ubrzano smanjiti potrošnju i eliminisati iz upotrebe preostale količine HCFC supstanci do 2025. godine, odnosno prije roka koji propisuje Montrealski protokol. Naime, Crna Gora se od 23. oktobra 2006. godine, kao članica Bečke konvencije o zaštiti ozonskog omotača i Montrealskog protokola o supstancama koje oštećuju ozonski omotač sa amandmanima, pridružila borbi za očuvanje zaštite ozonskog omotača. U periodu od ratifikacije/preuzimanja međunarodnih ugovora, Crna Gora je kroz implementaciju Nacionalnog Programa za eliminaciju supstanci koje oštećuju ozonski omotač i Plana konačne eliminacije CFC supstanci ispoštovala rokove konačne eliminacije CFC supstanci i zabranila njihov uvoz od 1. januara 2010. godine.

Implementacijom Plana eliminacije HCFC supstanci koje oštećuju ozonski omotač (Prva faza), za period 2010-2020. godine, koji se realizovao kroz investicione i neinvesticione aktivnosti u sektoru rashladnih i klima uređaja, Crna Gora je ispoštovala rokove smanjenja potrošnje za HCFC grupu supstanci, shodno odredbama Montreaskog protokola i to:

- utvrđena je bazna potrošnja tj. prosječna potrošnja od 2009 - 2010. godine;
- zamrzavanje potrošnje na nivo baznog stanja 2013. godine;
- 10 % smanjenje potrošnje 2015. godine i 35% smanjenje potrošnje 2020. godine.

Takođe, tokom pripreme Prve faze Plana utvrđena je potrošnja samo HCFC (R) 22 supstance i njena upotreba u sektoru rashladnih i klima uređaja.

Plan eliminacije HCFC supstanci koje oštećuju ozonski omotač (Druga faza) predstavlja nastavak aktivnosti u sektoru rashladnih i klima uređaja, a predložene mjere i aktivnosti doprinijeće postizanju ubranog smanjenja potrošnje i potpune eliminacije HCFC-a do 2025. godine, znatno prije prethodno planirane potpune eliminacije 2040. godine koji propisuje Montrealski protokol za zemlje člana 5 Protokola kojima pripada i Crna Gora.

Na ovaj način, pored ispunjavanja obaveza shodno odredbama Montrealskog protokola, implementacija Plana pomoći će Crnoj Gori i u ispunjavanju obaveza koje proizilaze iz pravne tekovine EU u ovoj oblasti, kao i u implementaciji Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list Crne Gore", broj 073/19).

3. Opcije

- **Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).**
- **Obrazložiti preferiranu opciju?**
-

Imajući u vidu da je Crna Gora članica Montrealskog Protokola od 2006. Godine, kao i da je do sada zahvaljujući Planovima i Programima ispunila obaveze koje proizilaze iz Protokola, preferirana opcija je usvajanje Predloga Plana eliminacije HCFC supstanci - druga faza. Naime, Crna Gora kao zemlja člana 5 Protokola i zemlja u razvoju ima mogućnost apliciranja za finansijska sredstva, stoga Plan predstavlja i okvir za finansijsku pomoć od strane Multilateralnog fonda za implementaciju Montrealskog protokola. Donošenje Plana će omogućiti da Crna Gora kroz predložene investicione i neinvesticione aktivnosti, u procesu pridruživanja EU, ispuni standarde i zahtjeve propisane i EU regulativama, a privrednom sektoru će omogućiti lakšu tranziciju i pristup novim tehnologijama i rashladnim fluidima koji ne oštećuju ozonski omotač i sa nižim GWP-em.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Crna Gora kao zemlja člana 5 Protokola ima mogućnost apliciranja za finansijska sredstva, stoga Predlog Plana predstavlja i okvir za finansijsku pomoć od strane Multilateralnog fonda za implementaciju Montrealskog protokola. Kako ovaj predlog predstavlja nastavak aktivnosti iz Prve faze to će se kroz obezbjeđivanje finansijskih sredstava pomoći privrednim sektoru (sektoru klimatizacije i hlađenja) i tokom ove faze Plana. Naime, kroz Prvu fazu Plana realizovane su, između ostalog, sledeće aktivnosti: poboljšanje opremljenosti u servisnom sektoru, uspostavljenje šeme ponovne upotrebe rashladnih fluida, obuke servisnih tehničara, zatim ekološke inspekcije i carinskih službenika. Kroz prethodne aktivnosti servisne radionice su opremljene novom opremom za servisiranje što je doprinijelo boljoj servisnoj praksi, a time i smanjenje potrošnje HCFC supstanci kao i smanjenje emisija ovih supstanci. Takođe, obuka servisnih tehničara realizovana u okviru prethodnih Planova imala je presudnu važnost u podizanju svijesti o važnosti pravilne ugradnje, servisiranja, preventivnog održavanja opreme i upravljanja rashladnim fluidima. U cilju uspostavljanja šeme ponovne upotrebe rashladnih fluida i rešavanja problema otpadnih rashladnih fluida u okviru Prve faze Plana je nabavljena oprema za skladištenje otpadnih rashladnih fluida i isporučena je preduzeću ovlaštenom za sakupljanje i transport otpada, između ostalog, i otpadnih supstanci koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?;
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?;
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti;
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;
- Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.
-

Za implementaciju predloženog Plana nijesu potrebna sredstva iz Budžeta Crne Gore.

Implementacijom ovog Plana ne proizilaze dodatne međunarodne finansijske obaveze.

Predlog Plana predstavlja okvir za finansijsku pomoć od strane Multilateralnog fonda za implementaciju Montrealskog protokola .

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, Obrazložiti**
-

Predlog Plana pripremila je Agencija za zaštitu prirode i životne sredine u saradnji sa UNIDO-om u skladu sa Uputstvom Multilateralnog fonda za implementaciju Montrealskog protokola za pripremu Druge faze Plana eliminacije HCFC supstanci koje oštećuju ozonski omotač (*Multilateral Fund for the Implementation of the Montreal Protocol: Guide for the presentation of stage ii of HCFC Phase-Out Management Plans; MLF/IACM.2019/1/15; updated, February 2019*). Prilikom izrade ovog Plana korištena su i do sada stečena iskustva tokom implementacije Plana konačne eliminacije CFC supstanci i implementacije Plana eliminacije HCFC supstanci (Prva faza) kako u našoj zemlji tako i u zemljama u okruženju.

Kao prvi korak u pripremi Plana eliminacije HCFC supstanci koje oštećuju ozonski omotač - druga faza sprovedeno je istraživanje u cilju utvrđivanja instalisanih količina po sektorima i utvrđivanja potrošnje HCFC-a u Crnoj Gori, a na osnovu kojeg je i data prognoza potrošnje ovih supstanci do 2025. godine. Tokom, pripreme Plana prikupljani su podaci od Agencije za zaštitu prirode i životne sredine (sistem dozvola za uvoz/izvoz), Uprave carina, Uprave za statistiku, privrede, uvoznika opreme, krajnjih korisnika, a obavljene su i konsultacije i sastanci sa servisnim radionicama, krajnjim korisnicima, kao i uvoznicima HCFC supstanci.

7: Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**
-

Nema potencijalnih prepreka za implementaciju Plana.

Mjere koje će se preduzeti u cilju postepenog smanjenja ovih supstanci su aktivnosti za implementaciju navedene u Predlogu Plana. Isto tako, na osnovu Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena ("Službeni list Crne Gore", broj 073/19) donijeće se podzakonski akti, kao i izvršiti izmjene postojeće Uredbe o supstancama koje oštećuju ozonski omotač i alternativnih supstanci kojom će se propisati nova dinamika postepene eliminacije HCFC-a, a ostala pitanja u vezi sa ovim dodatno razraditi čime će se steći uslovi za punu implementaciju ovog Plana.

Indikatori za praćenje ispunjenja ciljeva Plana je smanjenje potrošnje supstanci, koja se obzirom da Crna Gora nije proizvođač ovih supstanci, računa kao razlika uvoza i izvoza.

Nacionalnim zakonodavstvom je utvrđen sistem izdavanja dozvola za uvoz i izvoz ovih supstanci kao i sistem kvota za uvoz, što je uslov za praćenje kako ispunjenja Plana tako i ispunjenje obaveza shodno odredbama Montrealskog Protokola. Dozvole za uvoz i izvoz supstanci koje oštećuju ozonski omotač izdaje Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, a na osnovu istih je utvrđeno da se u Crnu Goru uvozi samo HCFC (R) 22.

-Sprovođenje Plana će vršiti Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, a izvještaji o potrošnji ovih supstanci dostavljaju se Sekretarijatu za Ozon shodno obavezi iz člana 7 Montrealskog protokola o supstancama koje oštećuju ozonski omotač, dok će se izvještaji o progresu u ostvarivanju obaveza iz Plana dostavljati Multilateralnom fondu za implementaciju Montrealskog Protokola i UNIDOu.

Podgorica, 13.03.2020 god.

